

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Karşılaştırılması

New Zealand Social Studies Curriculum and It's Comparison with Social Studies Curriculum in Turkey

Kubilay YAZICI*

ÖZET

Bu araştırmada, Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı tanıtılmış ve bu program ile Türkiye'de yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programı karşılaştırılarak, iki öğretim programı arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, varolan bir durumu ortaya koyma amacı güdüldüğünden tarama modeli kullanılmıştır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretim programları ve bu programlarla ilgili kaynaklar kütüphanelerden ve internet üzerinden elde edilmiştir.

Öğretim programlarının ve kaynaklarının elde edilmesinin ardından, iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları yapı ve içerik açısından incelenmiştir. Bu çalışmada sayfa sınırlığı nedeniyle Türkiye'de uygulanan sosyal bilgiler öğretim programına (4-7. sınıflar) ayrıntılı bir şekilde yer verilmemiştir. Her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları incelenmesi neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapı olarak her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları, öğrenme alanları kullanılarak oluşturulmuştur. Ancak Yeni Zelanda'da sosyal bilgiler öğretim programı, sosyal bilgiler süreçleri, Türkiye'de ise kavram, beceri ve değer boyutları üzerinden yapılandırılmıştır. Her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programlarının incelenmesi sonucunda, kavram ve değer boyutları ile değerlendirme sürecinin ülkemizde yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programında, beceri boyutunun ise Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programının daha kapsamlı ve işlevsel bir biçimde oluşturulduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan araç-gereçlerin benzer oldukları gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretim Programları, Yeni Zelanda, Türkiye.

Çalışmanın Türü: Araştırma / Tanıtım.

ABSTRACT

In this study, New Zealand Social Studies Curriculum is introduced and the differences and similarities between this curriculum and the social studies curriculum in Turkey are determined by comparing and contrasting them. Survey model is used as the purpose is to present the current situation. Therefore, social studies curriculums and the sources about them are obtained from libraries and internet.

After the curriculums and the resources are obtained, social studies curriculums of the two countries are investigated in terms of structure and content. In this study, social studies curriculum (4-7. grades) practiced in Turkey isn't comprehensively mentioned because of time restraint. The following results are found after the investigation of both countries' social studies curriculums.

Comparison in terms of Teaching Approaches

Social Studies in New Zealand is developed on the basis of "Social studies as citizenship transfer", Social studies as social sciences", Social studies as reflective inquiry", which are known as social studies teaching approaches and accepted by many countries and our country, and of approaches known as "Social studeis as individual, social and ethical development". In the meantime, perspectives in social studies teaching programs; "Bicultural perspectives", "Multicultural perspectives", "Perspectives on gender", "Perspectives on the present issues" and "Perspectives on the future" have become effective on the content of teaching program.

Comparison in respect of Structure

The social studies curriculums of both countries are structured in respect of learning areas. Learning areas in New Zealand social studies curriculums are determined as; 1. Social Organization, 2. Culture and Heritage, 3. Place and Environment, 4. Time, Permanency and Change, 5. Sources and Economical Activities. Those in the social studeis curriculums in Turkey are determined as; 1. Individual and Society, 2. Culture and Heritage, 3. People, Places and Change, 4. Production, Distribution and Consumption, 5. Time, Permanency and Change, 6. Science, Technology and Society, 7. Groups, Institutions and Social Organizations, 8. Power, Administration and Society, 9. Global Connections.

It can be stated that learning areas in both countries' social studies curriculums are similar in terms of content. The purposes defined in New Zealand social studies curriculum are maintained using inquiry, values exploration and social decision making which are stated as social studies process whereas they are carried out through concept, skill and value dimensions in Turkey. While a perception based on constructivist approach is expressed clearly in Turkey, it is understood through the statements in the program in social studies curriculum in New Zealand.

* Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi

Comparison in terms of Teaching Objectives

When the objectives of social studies curriculum in Turkey is examined, it is seen that the national goals stated in the general objectives in the Turkish national education system comply with the 17 special objectives stated in social studies curriculum. In other words, social studies curriculum in Turkey has a feature focusing on national benefits. However, New Zealand social studies curriculum has rather an individualistic view and highlights personal development, which makes the effect of "Social studies as personal, social and ethical development", an approach stated in social studies approaches section and felt in social studies curriculum.

Comparison in terms of Concept Dimension

The following are the results of the investigation of both countries' social studies curriculums in terms of concept dimension:

Concepts in social studies curriculum in Turkey (4-5, 6-7. classes) are aimed to be taught after a three-step process. However, such a practice doesn't exist in New Zealand curriculum.

Concepts in New Zealand curriculum are stated in two different languages, which is because New Zealand is composed of two different nations.

Any information about how concepts will be taught doesn't exist in New Zealand Social Studies curriculum. Only information about what the concepts that will be used during the teaching process are is given in the program. This causes the concept teaching to be the initiative of the teacher. Nevertheless, in Turkey, there is information about how the concepts in social studies curriculum (4-5, 6-7. classes) will be taught. Another striking issue about concept dimension in New Zealand social studies curriculum is that there isn't information about what the materials that can be used in concept teaching are and how these materials should be used. This issue is comprehensively emphasised in social studies curriculum in Turkey.

Comparison in terms of Skills Dimension

It can be asserted that particularly the skills dimension is structured better in New Zealand social studies curriculum than in the social studies curriculum in Turkey. Skills are taught through social studies processes in New Zealand. However, they are taught through units that are structured by the learning areas and through the activities that are prepared appropriately to the achievements stated in these units.

Comparison in terms of Value Dimension

Values dimension is more comprehensively structured in social studies curriculum in Turkey than in social studies curriculum in New Zealand. Which values should be structured by students and which approaches should be used during this process are given through sample applications in social studies curriculum in Turkey. However, this application is handled together with the values exploration within social studies processes in New Zealand. This gives the impression that value teaching is done systematically but, in fact, there isn't enough and comprehensive information about which values should be dealt with in social studies curriculum in New Zealand. Some information about this issue exists in "New Zealand Curriculum".

Comparison in terms of Teaching Materials

Materials are not given as a whole during teaching-learning process in social studies curriculum in Turkey. This causes two different viewpoints. The first is that materials in social studies curriculum can not be seen as a whole and the second is that materials are given together with the sample applications where they are used, which enables the use of materials effectively by teachers. Similar materials are used during the teaching-learning process in both countries. However, the deficiency of information about how and in which situations the materials should be used brings out the conclusion that, in terms of materials, the current social studies curriculum in Turkey is more effective than the social studies curriculum in New Zealand.

Comparison in terms of Assessment Dimension

Assessment process in social studies curriculum in Turkey includes the assessment of concept, skills and value dimensions. The fact that social studies curriculum brings the basic principles of constructivist approach to the fore affects the assessment tools and the assessment done according to these tools as well. Comprehensive information about the assessment process doesn't exist in social studies curriculum in New Zealand and, instead of this, an effective assessment process takes part in "New Zealand Curriculum", which is considered inadequate.

Keywords: Social Studies, Curriculum, New Zealand, Turkey.

The Type of Research: Research / Presentation.

GİRİŞ

Sosyal bilgiler kavramı ilk olarak Amerika Birleşik Devletlerinde, 1892 yılında toplanan Millî Eğitim Konseyi tarafından ele alınmıştır. Bu konseyde millî toplum anlayışını oluşturmak üzere sosyal bilgiler dersi düzenlenmiştir. Dersin öğretim programı ise; tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun gereksinimlerine göre içerik yapılandırılmıştır (Dönmez, 2003: 31-32). Zaman içerisinde sosyal bilgiler; sadece Amerika Birleşik Devletlerinde değil, Kanada, Finlandiya, Danimarka, Arjantin, Türkiye, Yeni Zelanda, İrlanda gibi ülkelerde de, farklı gerekçelerle bir ders olarak farklı sınıf seviyelerinde okutulmaya başlanmıştır.

Bu ülkelerin tamamında farklı sosyal bilgiler öğretim programları uygulanmaktadır. Bunun da temel nedeni öğretim programının tanımında gizlidir. Öğretim programı; "Öğrencilere bir plana göre kazandırılması istenilen öğrenim yaşantılarının tümünü içine alan program" olarak ifade edilmektedir (<http://www.tdk.gov.tr/>, 13 Haziran 2009). Öğrenme yaşantılarının neleri içermesi gerektiği sosyal bilgilerin öğretimin amaçları içerisinde gizlidir.

Örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde Sosyal bilgilerin bir ders olarak öğretiminin gerçekleştirilmesinin temel amacı, “Birbirine bağımlı günümüz dünyasında kültürel çeşitliliği tanıyan ve benimseyen demokratik toplumun vatandaşları olarak genç kuşakların, yerel, bölgesel, ülke çapında ve küresel olarak karşılaşılan sorunlar hakkında toplumun yararı ve mutluluğu için bilgi temeline dayalı rasyonel karar verme yeteneklerini geliştirmek” olarak ifade edilmektedir (NCSS, 1994: vii).

Türkiye’de ise Sosyal bilgiler öğretim programı; “21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır” (Meb, 2005a: 43 ; 2005b: 45). Yukarıda verilen sosyal bilgilerin öğretilme amaçlarında gözlenen farklılık sosyal bilgiler dersinin öğretim programlarının değişik özellikleri bünyesinde barındırmasına neden olur.

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı, yapı ve içerik bakımından Amerika, Kanada, İrlanda gibi ülkelerde ve ülkemizde uygulanan sosyal bilgiler öğretim programlarından çok daha farklı bir yapıya sahiptir. Bu nedenle bu çalışmada Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı tanıtılacak ve bu program ülkemizde yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programı (4-7 sınıflar) karşılaştırılmaya tabi tutulacaktır.

1. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Temel Olan Yaklaşımlar

Yeni Zelanda’da sosyal bilgiler “Sosyal ve beşeri bilimlerin içeriğinin bütünleştirilmiş şeklinden elde edilen sistematik bir çalışma alanı” olarak tanımlanmıştır (SSNYC, 1997: 7). Barr, Barth ve Shermis (1978: 20-25)’in ileri sürdüğü; “Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler”, “Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler”, “Yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler” diye bilinen sosyal bilgiler öğretim yaklaşımları ile “Kişisel, sosyal ve ahlaki gelişim olarak sosyal bilgiler” yaklaşımını içermektedir (<http://nzcurriculum.tki.org.nz>, 17 Haziran 2009). Bu yaklaşımların içeriği kısaca şu şekilde ifade edilebilir:

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler öğretiminde en eski yaklaşımlardan birisidir. Vatandaşlık aktarımı aracı olarak sosyal bilgiler anlayışında içerik egemen güç tarafından oluşturulur. Genç kuşağın ne tür bilgi, değer ve tutumlarla donatılacağını yetişkinlerin daha iyi bildiği sayıtlısından hareket edilir. Yaklaşımın genel amacı; kültürün temel değer ve inanışlarını genç kuşaklara aktarmaktır.

Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler: Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasının etkili vatandaşlık için en iyi yol olduğu görüşüne dayanmaktadır. Bu görüşe göre öğrenciler insan davranışlarını ve vatandaşlığı, sosyal bilimlerin temel ilke ve kavramlarını inceleyerek öğrenirler.

Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler: Yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler, öğrencilerin bireysel ve toplumsal problemleri tanımlama, analiz etme ve karar verme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Bunu gerçekleştirirken, içerik olarak, öğrencileri kişisel olarak etkileyen konular ve sorunlar ele alınır. Bu yaklaşımda beceriler ön plana çıkmaktadır. Bu becerilerden başlıcaları: Okuma-yazma becerisi, Farklı kaynaklardan bilgiyi kullanma becerisi, Problemleri belirleme ve çözme becerisi, Bilgiyi yorumlama becerisi, Değerlerle ilgili durumları belirleyebilme ve çözüme ulaştırabilme becerisidir (Safran, 2008: 8-9).

Kişisel, Sosyal ve Ahlaki Gelişim Olarak Sosyal Bilgiler: Bu yaklaşım bireylerin kendilerini sosyal ve ahlaki yönden güçlendirmeleri ile ilgilidir. Yaklaşımın esasında öğrencilerin günümüzün değişen dünyasında problemlerle yüz yüze gelmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımı savunanlara göre sosyal bilgiler, öğrencilerinin olumlu bir benlik geliştirmelerine yardım etme ile ilgilidir. Sosyal bilgiler öğrencileri daha duyarlı seçimler yapmaları, kendi kültürleri ve etnik mirasları ile gurur duymalarının sağlanması amacıyla hizmet etmelidir (<http://nzcurriculum.tki.org.nz>, 17 Haziran 2009).

2. Yeni Zelanda’da Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gerçekleştirilme Amaçları

Yeni Zelanda’da sosyal bilgiler öğretiminin gerçekleştirilmesinin temel amacı; *öğrencilerin değişen bir toplum içerisinde bilgili, kendine güvenen ve sorumlu vatandaşlar olarak katılımlarını sağlamaktır.* Programa göre öğrencilerin bu amaca ulaşmalarının sağlanması için beşeri toplum hakkındaki bilgi ve anlayışlarının geliştirilmesi gerekir. Bu sebeple Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında, öğrencilerin;

- Gruplardaki insanların organizasyonları, insanların hakları, rolleri, sorumlulukları ve grup içerisindeki etkileşimleri,
- Kültürel etkileşimin doğası ve sonuçları; miras ve kültürün kimliğe katkısı,
- İnsanların mekan ve çevre ile etkileşimi,
- İnsanlar ve olaylar arasındaki ilişkilerin zaman boyutuyla ele alınması ve bu ilişkilerin yorumlanması,
- İnsanların dağılımı ve kaynakların yönetimi; ekonomik aktivitelere insanların katılımı, konuları üzerinde çalışmaları gerektiği yönünde görüşler ileri sürülmüştür.

Sosyal bilgiler süreçlerini kullanarak becerilerin geliştirilmesi ile ise; Öğrencilerin toplum içinde sorumlu bireyler olmalarının sağlanması ve toplum hakkında öğrenmelerini gerçekleştirmeleri hedeflenmiştir. Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında belirlenen amaçlar, öğretim programının dengeli bir biçimde yapılandırılması amacıyla çeşitli bakış açıları esas alınarak oluşturulmuştur. Sosyal bilgiler öğretim programında bu bakış açıları; “İki Kültürlü Bakış Açılı”, “Çok Kültürlü Bakış Açılı”, “Cinsiyete Dayalı Bakış Açılı”, “Mevcut Konulara Yönelik Bakış Açılı” ve “Geleceğe Yönelik Bakış Açılı” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bakış açılarının içerikleri aşağıda tablo 1’de verilmiştir. (SSNZC, 1997: 21-22).

Tablo 1. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Belirtilen Bakış Açılı ve İçerikleri

İki Kültürlü Bakış Açılı	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni Zelanda’nın iki kültürlü mirası tekdır ve bütün Yeni Zelandalılar için önemlidir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğrencileri; Maori ve Pakeha (Yeni Zelanda yerlileri ile Avrupa’dan gelenler) arasındaki ortaklığı ve iki kültürlülüğün doğasını anlamaları, Yeni Zelanda toplumunun iki kültürlü mirasını keşfetmeleri sağlanmaya çalışılacaktır. • Sosyal bilgiler programlarında Maori (Yeni Zelanda yerlileri) bakış açıları sürece katıldığında öğretmenler bu görüş açılarının; Tangata whemuna ve İwi kainga’nın görüşlerine uygun olduğundan emin olmaya çalışmalıdır.
Çok Kültürlü Bakış Açılı	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni Zelanda sınıflarında farklı kültürel gruplardan gelen pek çok öğrenci mevcuttur. Bu sebeple öğrencilerin kültürel farklılıkları ve deneyimleri keşfetmeleri sağlanmalıdır. Bu yüzden okullardaki sosyal bilgiler programları; • Öğrencilerin Yeni Zelanda içerisindeki kültürlerin dilleri, tarihleri ve geleneklerinin teşhis edilmesi ve değerlendirilmesine olanak tanımalıdır. • Öğrencilerin davranışlarında ve tutumlarında ırkçılık karşıtlığının iletılması ve ırkçılıkla ilgili konuları incelemelerinin sağlanması gerekir. • Kültürel beklentilerin bir serisinden daha fazlası ile karşılaştıkları zaman neye ihtiyaç duyacaklarının öğrenciler tarafından teşhis edilmesi gerekir. • Kültürlere ilişkin içeriğın boyutlarının kapsama dahil edilmesi esnasında kültürel grupların üyelerinin yerel ve daha geniş toplum bağlamında düşünmelerinin sağlanması amaçlanmalıdır.
Cinsiyete İlgili Bakış Açılı	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal bilgiler öğretim programında kullanılan materyallerin pek çok geleneksel bir şekilde erkeklerin deneyimlerine odaklanır. Kızların deneyimleri dikkate alınmaz. Sosyal Bilgiler programında kapsamlı dil kullanımını gerçekleştirmelidir; • Programın içeriğinde, kaynaklarda ve öğretim metotlarında hem kadınların hem de erkeklerin bakış açıları dikkate alınmalıdır. • Öğrencilerin cinsiyet ayrımı ile ilgili konuları incelemeleri, geniş toplum kitlelerinde ve okulda cinsiyet ayrımcılığına karşı tutum ve davranışları sergilemeleri desteklenmelidir. • Erkeklerin ve kadınların farklı kültür, yer ve zamanlardaki durumları, geleneksel ve geleneksel olmayan cinsiyet rolleri ve topluma olan katkılarını keşfedebilmeleri ve değerlendirebilmeleri için öğrencileri cesaretlendirmek amaçlı öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. • Hem kızların hem de erkeklerin etkinliklerde aktif ve değer verilen liderlik rolleri aldıklarından ve kızlarla erkeklerin öğretmen zamanı, öğrenme yardımları ve teknolojik ekipmanları da kapsayan kaynaklara ulaşmada eşit imkanlara sahip olduklarından emin olunmalıdır.
Mevcut Konulara Yönelik Bakış Açılı	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal bilgiler programları güncel konuların ve olayların incelenmesi için öğrencilere pek çok fırsat sunar. Okullarda sosyal bilgiler programları; • Öğrencilere yerel topluluklar, Yeni Zelanda ve daha geniş bir dünyada kendileri için önemli olan güncel konular hakkında araştırma yapmaları ve bilgiye dayalı yargılarda bulunmaları için pek çok fırsat sağlamalıdır. • Öğrencilerin güncel konulara ve olaylara yönelik ilgileri inşa edilmeli, bu konularla ilgili bilgilerinin artırılması, anlayışlarının geliştirilmesini sağlamalıdır. • Haber yayma araçları gibi çeşitli fonksiyonları icra eden kaynakların anlaşılabilirliğini geliştirerek, öğrencilerin eleştirel bir şekilde bilgiyi incelemelerini mümkün kılınmalıdır. • Aktif vatandaşlar olmanın önemini teşhis edilmesinde öğrenciler cesaretlendirmeli; yerel, ulusal ve global birliktelikle katılma yollarının öğrenciler tarafından anlaşılması sağlamalıdır.

Geleceğe Yönelik Bakış Açıları	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal bilgiler programının başlıca görevi hızlı bir şekilde değişen dünyada yaşamaları için öğrencileri hazırlamaktır. Bunu sağlamak için okullarda uygulanan sosyal bilgiler programı, • Yaratıcı problem çözme uygulamaları için öğrencileri cesaretlendirmeli, • Kendi toplumlarının geleceğine katkıda bulunmak ve onun şekillendirilmesine yardımcı olmaları için öğrencilerin kendilerine olan güven duygularının geliştirilmesini sağlamalı, • Güncel global trendlerin olabilecek gelecekteki etkilerini incelemeli, • Bireysel olarak insanı ve toplumu etkileyebilecek teknolojiyi ve iş örneklerinin gelecekte nasıl bir değişime uğrayacağını anlayabilmeleri, ve • Öğrencilerin gelecekle ilgili farklı bakış açılarını incelemelerinin sağlanması gerekir (SSNZC, 1997: 21-22).
---------------------------------------	---

3. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Yapısı

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı beş öğrenme alanı üzerinden yapılandırılmıştır. Bu öğrenme alanları Sosyal Organizasyon, Kültür ve Miras, Mekan ve Çevre, Zaman, Süreklilik ve Değişim, Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler olarak ifade edilmiştir. Bu öğrenme alanlarından Zaman, Süreklilik ve Değişim: Tarih, Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler: Ekonomi, Kültür ve Miras: Antropoloji, Mekan ve Çevre: Coğrafya, Sosyal Organizasyon: Sosyoloji bilim dallarının kazanımları esas alınarak hazırlanmıştır.¹ (http://www.educationforum.org.nz/documents/submissions/social_studies.doc.htm).

3.1. Öğrenme Alanlarının Amaçları, Başarı Hedefleri ve Göstergeler

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında yer alan her bir öğrenme alanının iki temel amacı vardır. Programda yer alan bütün kazanımlar, her sınıf seviyesinde yer alan farklı iki temel amaca hizmet etmektedir (SSNZC, 1997: 10). Aşağıda öğrenme alanları ve bu alanların öğreniminden beklenen amaçlar tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Öğrenme Alanları ve Bu Alanların Öğretiminden Beklenen Amaçlar (SSNZC, 1997: 11-13).

Sosyal Organizasyon	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanların gruplar içerisinde düzenini; ve • Grup içerisinde etkileşime girerken insanların haklarını, rollerini ve sorumluluklarını öğrencilerin anlamalarını sağlamak.
Kültür ve Miras	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürün ve mirasın, kimliğe olan katkısını; ve • Kültürel etkileşimin doğasını ve sonuçlarını öğrencilerin anlamalarını sağlamak.
Mekan ve Çevre	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanların çevre ve mekan ile etkileşimini; ve • İnsanların çevre ve mekanı yorumlama ve ifade etme yollarını öğrencilerin anlamalarını sağlamak.
Zaman, Süreklilik ve Değişim	<ul style="list-style-type: none"> • Zamana göre insanlar arasındaki olayları, ilişkileri; ve • Bu ilişkileri nasıl yorumlamaları gerektiğinin öğrenciler tarafından anlaşılmasını sağlamak.
Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler	<ul style="list-style-type: none"> • Kaynakların yönetimini, dağıtımını; ve • Ekonomik aktivitelere insanların katılım gerekçelerini öğrencilerin anlamalarını sağlamak.

3.2. Sosyal Bilgiler Süreçleri

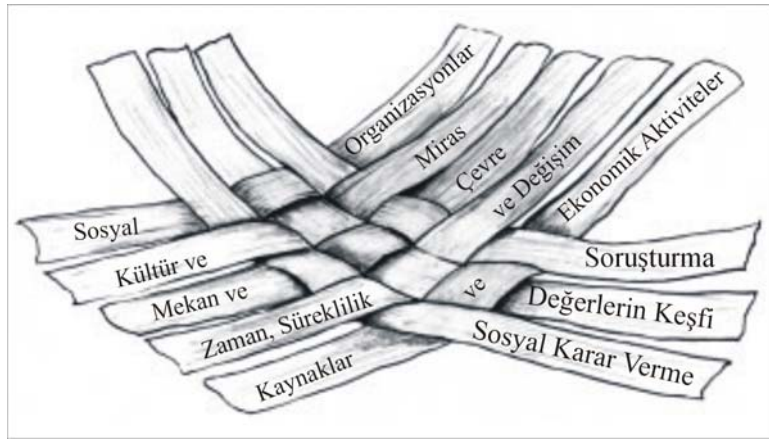
Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı *Soruşturma*, *Değerlerin Keşfi* ve *Sosyal Karar Verme* olarak ifade edilen üç süreci içermektedir. Her biri, bir amacın gerçekleştirilmesi için yapılandırılan bu süreçler, toplam sekiz sınıf seviyesini kapsamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretim programında üç sürecin ortak bir başarı hedefi vardır. Ayrıca her bir süreç için bir tane olmak üzere sosyal bilgiler süreçleri için üç temel başarı hedefi vardır. 1-2, 3-4, 5-6 ve 7-8. sınıf seviyelerindeki her bir başarı hedefi için bir dizi gösterge mevcuttur. Bu göstergeler gittikçe karmaşıklaşan ileri seviyelerdeki temel süreç unsurlarını yansıtır. Göstergelerin diğer bir işlevi ise öğrencilerin bu seviyelerdeki öğrenim deneyimlerinin bir sonucu olarak ne yapabileceklerinin örneklerini sunmalarıdır. Her bir süreç için sadece gösterge dizileri kullanılmaz.

¹ “Sosyal Organizasyon” isimli öğrenme alanına öğretim programının taslak çalışmaları sırasında “Sosyal Organizasyon ve Süreçler” ismi verilmekteydi.

Bunlara ilave olarak öğretmenler tarafından daha ileri düzeyde göstergelerde tasarlanabilir. Tüm seviyelerdeki süreçlerin göstergeleri, başarı hedefleri ve öğrenme alanları için hazırlanan göstergelerle birlikte kullanılır. Belirli bir çalışma esnasında öğrenciler sosyal bilgiler süreçlerinin biriyle, ikisiyle ya da üçüyle birlikte çalışabilirler (SSNZC, 1997: 15-16).

- *Soruşturma* süreci, öğrencilerin insanlar, gruplar, birlikler ve toplumlar hakkındaki bilgileri toplama ve incelemelerini;
- *Değerlerin keşfi* süreci, öğrencilerin kendi değerlerini açıklaması ve incelemesi ile bu değerlerin toplumsal konularla ilişkisini anlamalarını;
- *Sosyal Karar Verme* süreci ise, öğrencilerin toplumsal sorunlar ve konularla ilgili karar verme becerilerini geliştirmeyi ve bu süreçte edindikleri bilgilerini kullanmalarını içerir. Soruşturma, Değerlerin Keşfi ve Sosyal Karar Verme süreçleri birbirleriyle ilişkilidirler ve birbirlerini tamamlarlar (Bkz; Şekil 1).

Şekil 1. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları ile Sosyal Bilgiler Süreçleri Arasındaki İlişki

4. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kavram Boyutu

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında kavramlar, süreç içerisinde beş öğrenme alanı içerisinde öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Dallara göre kavramlar incelendiği zaman; *Mekan ve Çevre*: 25 kavram, *Zaman, Süreklilik ve Değişim*: 19 kavram, *Sosyal Organizasyonlar*: 31 kavram, *Kültür ve Miras*: 24 kavram, *Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler*: 31 kavram olmak üzere toplam 130 kavramın sosyal bilgiler dersi aracılığıyla öğrencilere öğretilmesinin amaçlandığı görülmektedir (Bkz; Şekil-2).

Mekan ve Çevre		Zaman, Süreklilik ve Değişim	Kaynaklar ve Ekonomik Faaliyetler	
ulaşılabilirlik	ahi ka	istekler	erişim	iş
değişim	whenua	inançlar	işbirliği	uzmanlık
mesafe	kainga	zaman	tüketim	vergi
etkileşim	rohe	kanıt	girişimcilik	istekler
konum	tangata whenua	kimlik	değiş tokuş	rawa
göç	pepeha	hafıza	yönetim	rahui
kentleşme	türangawaewae	bakış açıları	para istemi	mahi
algı	marae	elitler ve elit olmayanlar	ürün	
yer	rahui	geçmiş, günümüz ve gelecek	kaynak	
kaynak		fikirler, güçler ve hareketler	süreklilik	
koruma		karşılıklı ilişki	kıtlık	
çevre		değerler	ticaret	
ölçek		değişim	alternatif maliyet	
modeller		süreklilik	arz ve talep	
mekansal ilişkiler		sebebe ve etki	dayanışma	
doğal ve kültürel öğeler		hayal	mal ve hizmetler	
		kayıtlar	paylaştırma	
		yorumlama	ticari rekabet	
		te ao tawhito/te ao marama	dağıtım	
			öz kaynak	
			piyasa	
			ihtiyaçlar	
			o te mahi ngatahi	
			manaakitanga	
Sosyal Organizasyon		SOSYAL BİLGİLER KAVRAMLARI		
otorite	imtiyaz	Kültür ve Miras		
işbirliği	halk	inançlar	çok kültürlülük	ayın
rekabet	organizasyon	değişim	önyargı	taonga
aile	kanunlar	kültür	gelenek ve görenekler	tikanga
grup	sorumluluklar	etnik köken	basmakalıplar	whakatauki
entegrasyon	sosyalleşme	kimlik	miras	tangata whenua
liderlik	egemenlik	akrabalık	farklılık	whakapapa
süreçler	antlaşma	algı	kültürel etkileşim	whanaungatanga
roller	sınıf	ırkçılık	iki kültürlülük	kawa
toplum	hükümet			
sosyal durum	kawa			
politik sistemler	mana			
inançlar	hapū and iwi			
demokrasi	whanau			
insan hakları	rangatiratanga			
adalet				

Şekil 2. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kavramlar

Yukarıda verilen kavramlar içerisinde Yeni Zelanda yerlilerinin (Maoriler) kullandığı “Türangawaewae, Tangata Whenua, Whakapapa, Rangatiratanga” gibi kavramlara da yer verildiği görülmektedir (SSNZC, 1997: 14). Bu durum Yeni Zelanda'nın etnik yapısının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yeni Zelanda “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı”nda ve “Çatı Öğretim Programı”nda² kavramların nasıl kazandırılması gerektiğine yönelik herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Sadece sosyal bilgiler öğretim programında hangi kavramların hangi öğrenme alanı içerisinde yer alacağına yönelik bilgilere rastlanmaktadır. Bu durum hangi kavramın hangi sınıf seviyesinde verilmesi gerektiğinin belli olmaması ve kavram öğretiminin hangi öğretim teknik ve yaklaşımları esas alınarak yapılması gerektiğinin belirlenmemesinden kaynaklanmaktadır.

5. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Beceri Boyutu

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında yer alan önemli beceriler, sosyal bilgiler süreçleri aracılığıyla uygulanır ve geliştirilir. Bu becerilerden bazıları; İletişim becerileri, Sayısal beceriler, Bilgilendirme becerileri, Problem-çözme becerileri, Kendini Yönetme ve Rekabet Etme becerileri, Sosyal ve İşbirlikli beceriler, Fiziksel beceriler, İş ve Çalışma becerileridir. Programda önemli olarak görülen becerilerin çoğu tek bir süreçten daha fazlası ile ilişkili olabilmektedir. Aşağıda tablo 4' te sosyal bilgiler süreçleri ile yukarıda isimleri verilen önemli beceriler arasındaki ilişkinin örnekleri verilmiştir.

² Çatı Öğretim Programı: Yeni Zelanda'da öğretim programlarının bağlı olduğu ve bütün öğretim programlarının yapılarının ve içeriklerinin bu programa göre şekillendirildiği genel öğretim programıdır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Süreçleri ile Önemli Beceriler Arasındaki İlişkinin Gösterildiği Örnekler

	Soruşturma	Değer Keşfi	Sosyal Karar Verme
İletişim Becerileri	Dinleyerek, okuyarak, konuşarak ve yazarak kendinden emin ve ehil bir şekilde iletişim kurmak	Medya ve diğer kaynaklardan elde edilen işitsel ve görsel mesajları analiz etme ve ayırt etme becerilerini geliştirmek	Açık, mantıklı ve ikna edici bir şekilde bir durum üzerinde çalışabilmek
Sayısal Beceriler	Grafikler, Tablolar ve Çizelgelerdeki bilgiyi yada oranı analiz etmek, bu araçlarla ilgili bir soruyu yanıtlamak	Matematiksel işlemlerle sunulan bilgiyi anlamak	Akıl ve mantık kuralları içerisinde bilgiyi organize etmek
Bilgi Becerileri	Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi toplamak ve işlemek	Farklı bakış açılarını teşhis etmek, tanımlamak, yorumlamak ve görüş ile gerçeği ayırt etmek	Açık, mantıklı, kısa ve doğru bir şekilde bilgiyi sunmak
Problem-Çözme Becerileri	Fikirleri, sorgulamak, araştırmak, keşfetmek, üretmek ve geliştirmek	Problemleri çeşitli bakış açılarıyla incelemek	Bir problemi tespit etmek, tasvir etmek ve tekrar tanımlamak
Kendini Yönetme ve Rekabet Etme Becerileri	Zamanı etkili bir biçimde kullanmak	Kendini adama ve kendi kendini takdir etme becerilerini geliştirmek	Başarı ve başarısızlık, ihtilaf, yarışma, stres, değişim ve meydan okumaya yönelik yapılandırıcı yaklaşımları desteklemek
Sosyal ve İşbirlikli Beceriler	Başkalarıyla iyi ilişkiler gerçekleştirmek ve ortak hedefleri başarmak için işbirliği içerisinde çalışmak	Ayrımcılığa sebep olan davranışları ve uygulamaları teşhis etmeyi, incelemeyi ve uygun tepki vermeyi öğrenmek	Bir grubun üyesi olarak müşterek kararlarda ve hareketlerde sorumluluk almak
Fiziksel Beceriler	Güvenli ve etkili bir şekilde materyalleri kullanmayı öğrenmek	-----	Kültürel aktiviteler ile ilişkili özel becerileri geliştirmek
İş ve Çalışma Becerileri	Hem bağımsız hem de grupta birlikte etkili bir şekilde çalışmak	Kendi işlerinde ve öğrenmelerinde sorumluluk alma seviyelerinin artırılmasını sağlamak	Kendi kendini takdir etmek ve Gerçekçi bilgilere dayalı meslek seçimleri yapmak

6. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Değer Boyutu

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında hangi değerlerin öğretim sürecinde yer alması gerektiğine yönelik her hangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Değerler ile ilgili bilgiler “Yeni Zelanda Çatı Öğretim Programı” içerisinde verilmektedir. Bu program sosyal bilgiler gibi ilgili öğretim programlarına bir iskelet olma özelliği taşımaktadır. Bu programda değerler ile ilgili aşağıda verilen bilgiler yer almaktadır.

Yeni Zelanda Çatı Öğretim Programı’nda değerler, neyin istenildiği yada önemli olduğu hakkında var olan derin inançlar olarak tanımlanmıştır. Programda değerlerin, insanların hareketleri ve düşünceleri vasıtasıyla ifade edildiğine değinilerek, en temel işlevlerinin birlikte yaşamayı desteklemesi olduğu belirtilmiştir. Programda öğrencilerin; kendilerine, başkalarına ve insan haklarına **saygı duymaları** ve aşağıda verilen değerlere yönelik cesaretlendirilmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

- **Mükemmellik;** yüksek hedefler belirleyerek ve zorluklar karşısında ısrarcı olarak,
- **Yenilik, Soruşturma ve Merak;** eleştirel, yaratıcı ve yansıtıcı düşünerek,
- **Çeşitlilik;** kültürlerimiz, dillerimiz ve miraslarımızda olduğu gibi,
- **Eşitlik;** sosyal adalet ve dürüstlük vasıtasıyla,
- **Birliktelik ve Katılım;** Toplum ve kamu yararı için,
- **Ekolojik Süreklilik;** çevreyi korumayı kapsar,
- **Doğruluk;** dürüst ve sorumluluk sahibi olmayı ve güvenilir ve ahlaklı bir şekilde hareket etmeyi içerir.

Yukarıda verilen değerlerin, birlikte yaşamayı sağlayan değerler olduğu, bunun için de yaygın bir biçimde okullarda desteklenmesi gerektiği ve öğrenme tecrübelerinin değerlerin öğreniminde önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Programda öğrenme tecrübeleri vasıtasıyla öğrencilerin;

- Kendilerinin ve başkalarının değerlerini,
- Değerlerin farklı çeşitlerini, (örneğin; ahlaki, sosyal, estetik ve ekonomik değerler)

- Yeni Zelanda'nın kültürel ve kurumsal gelenekleri ile temellenen değerleri,
- Diğer grupların ve kültürlerin değerlerini, öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

Bu süreçte öğrenme tecrübeleri vasıtasıyla öğrencilerin aşağıda verilen yeteneklere kavuşmaları hedeflenmektedir.

- Sahip oldukları değerleri ifade etmek,
- Empati yoluyla başkalarının değerlerini keşfetmek,
- Değerleri ve değerlere temel olan hareketleri eleştirel bir şekilde analiz etmek,
- Değer farklılıklarından kaynaklanan anlaşmazlıkları tartışma ve tartışılabilir çözümler bulmak,
- Ahlaki kararlar vermek ve o kararlara göre hareket etmek.

Yukarıda liste halinde verilen değerler ilgili oldukları değer kümeleri dikkate alınarak genişletilebilir. Örneğin; Toplum ve kamu yararı için katılım, barış ve vatandaşlık gibi değerler ve duygularla ilişkilidir. (NZC, 2007: 10). Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında ise değerler konusu sosyal bilgiler süreçleri içerisinde yapılandırılmıştır. Bu aşamada program hedefleri “değerlerin keşfi” aşamasıyla gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin keşfi süreci, öğrencilerin sahip oldukları değerleri açıklamaları, incelemeleri ve bu süreci toplumsal konularla ilgili olarak gerçekleştirmelerini içerir. Ayrıca bu sayede öğrenciler toplumsal yapı ve sistemlerle ilgili müşterek değerleri incelerler. Değerlerin keşfi genellikle bir konu yada içerikle ilgili olarak değer durumlarının teşhis edilmesi ve incelenmesi ile başlar. Bu değer durumlarının teşhis edilmesi ve incelenmesi ile öğrenciler, belirli değer durumlarını ve bakış açılarını eleştirebilirler, bulgulara dayalı olarak tekrar değerlendirme yapabilirler (SSNCZ, 1997: 17).

7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Öğretme ve Öğrenme Materyalleri

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında öğrenme -öğretme sürecinde, öğrencilerin fikirlere ve bilgilere ulaşabilmeleri için çok çeşitli materyallerin kullanılacağı ifade edilmiştir. Programda öğretim ve öğrenme sürecinde kullanılacak kaynaklardan bazıları (hem insan hem de materyal) aşağıda verilmiştir.

- Öğrencilerin kendilerinin, ailelerinin, arkadaşlarının ve komşularının deneyimleri;
- Toplum kaynakları, (örneğin tarihi yerler, müzeler, dükkanlar, çiftlikler ve fabrikalar);
- Biyografiler, Mitler ve Efsaneler, Literatürler, Günlükler, Gazete makaleleri, Yıllıklar ve Mektuplar;
- Geçmiş, günümüz ve mümkün ise gelecek ile ilgili yorumlar;
- Fotoğraflar, Haritalar, Radyo röportajları, Posterler, Filmler, ve Televizyon programları;
- İnternet, Simülasyon programları (SSNCZ, 1997: 27).

8. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerlendirme Boyutu

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirme boyutunda öğretmen adaylarına tavsiye niteliğinde bilgilere yer verilmektedir. Bu bilgilerden bazıları şu şekilde ifade edilmektedir. “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müfredatta belirtilen başarı hedefleri ile ilgili olarak öğrencilerin gelişimini gözlemlemeleri gerekir. Öğretmenler, öğrencilerinin çalışmalarını raporlaştırırken, kaydederken ve değerlendirirken hangi başarı hedeflerinin kullanılacağına karar verirken mesleki yargularını kullanacaklardır*” (SSNCZ,1997: 28).

Değerlendirmenin nasıl yapılması ve etkili bir değerlendirme işleminin özelliklerinin neler olması gerektiği ile ilgili bilgilere ise “Yeni Zelanda Çatı Öğretim Programı”nda yer verilmiştir. Yeni Zelanda Çatı Programında etkili bir değerlendirmenin; Öğrenci menfaatine yönelik olması (öğrenmeyi destekleme açısından), Öğrencileri içermesi, Öğrenme ve öğretme amaçlarını desteklemesi, Planlı, İletilebilir, Hedeflere uygun ve Geçerli - Güvenilir olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca değerlendirme sürecine öğrenci ve öğretmenin yanı sıra, aile ve okul yöneticilerinin de sürece dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir (NZC, 2009: 40).

9. Türkiye ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırılması

9.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Yapı İtibariyle Karşılaştırılması

Her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları öğrenme alanları üzerinden yapılandırılmıştır. Yeni Zelanda'da sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğrenme alanları; 1- Sosyal Organizasyon, 2- Kültür ve Miras, 3- Mekan ve Çevre, 4- Zaman, Süreklilik ve Değişim, 5- Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler, Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen öğrenme alanları ise 1- Birey ve Toplum, 2- Kültür ve Miras, 3- İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 4- Üretim, Dağıtım ve Tüketim, 5- Zaman, Süreklilik ve Değişim, 6- Bilim, Teknoloji ve Toplum, 7- Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, 8- Güç, Yönetim ve Toplum, 9- Küresel Bağlantılar olarak belirlenmiştir.

İçerik itibariyle her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğrenme alanlarının birbirine yakın konuları içerdiği söylenebilir. Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen amaçlar sosyal bilgiler süreçleri olarak ifade edilen *soruşturma*, *değerlerin keşfi* ve *sosyal karar verme* süreçleri üzerinden, Türkiye'de ise kavram, beceri ve değer boyutları üzerinden yürütülmektedir.

Türkiye'de yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı bir anlayış program içerisinde açıkça ifade edilirken, Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında ise bu durum programda yer alan ifadelerden anlaşılmaktadır.

9.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öngörülen Amaçlar Yönünden Karşılaştırılması

Türkiye'de sosyal bilgiler öğretimi programının amaçları incelendiği zaman, Türk milli eğitim sisteminin genel amaçlarında belirtilen milli hedeflerin sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen 17 özel hedefle uyum içerisinde olduğu görülmektedir (Meb, 2005ab). Diğer bir ifadeyle Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programı milli menfaatleri merkeze alan bir özellik taşımaktadır. Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı ise, daha çok birey merkezli bir yön belirlemekte ve bireyin gelişimini ön plana çıkarmaktadır ki bu durum sosyal bilgiler yaklaşımları kısmında belirtilen "Kişisel, sosyal ve ahlaki gelişim olarak sosyal bilgiler" yaklaşımının ağırlığının sosyal bilgiler öğretim programında etkisini hissettirmektedir.

9.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Kavram Boyutu Açısından Karşılaştırılması

İki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları, kavram boyutu açısından incelendiği zaman aşağıda maddeler halinde verilen hususlar dikkati çekmektedir.

- Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programında (4-5, 6-7. sınıflar) yer alan kavramların üç basamaklı bir sürecin ardından öğretilmesi hedeflenmektedir. Yeni Zelanda öğretim programında ise bu tür bir uygulama mevcut değildir.
- Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kavramlar 2 farklı dilde ifade edilmektedir. Bu uygulamanın da temel sebebi Yeni Zelanda'nın iki farklı milletten oluşan yapısıdır.
- Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında kavram öğretiminin nasıl yapılacağı hakkında herhangi bilgi mevcut değildir. Programda sadece öğretim süresince kullanılacak kavramların neler olduğu hakkında bilgi verilmektedir. Bu durum kavram öğretiminin öğretmenin inisiyatifine bırakılmasına sebep olmaktadır. Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programında (4-5, 6-7. sınıflar) yer alan kavramların nasıl öğretileceği ile ilgili bilgiler mevcuttur (Meb, 2005a: 79; Meb, 2005b: 81). Ancak burada karşılaşılan temel sorun kavramların *giriş*, *gelişme* ve *pekiştirme* aşamalarının nasıl yapılacağına öğretmenler tarafından bilinmemesi ve öğretim programında bu konuyla ilgili bilginin yer almamasıdır.
- Yeni Zelanda öğretim programında kavram boyutuyla ilgili dikkati çeken bir diğer husus ise kavram öğretiminde kullanılacak materyallerin neler olduğu ve bu materyallerin nasıl kullanılması gerektiği ile bilginin yer almamasıdır. Bu hususa Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programında ayrıntılı bir biçimde yer verilmiştir (Bkz; Meb, 2005a: 80-84; Meb, 2005b: 81-85). Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programının yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmış olması, kavram öğretimi aşamasında ağırlıklı olarak buluş yoluyla kavram öğretiminin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Ancak sosyal bilgiler öğretim programı incelendiği zaman sunuş yoluyla kavram öğretiminin izlerini taşıdığı söylenebilir. Bu durum ülkemizde sosyal bilgilerde kavram öğretiminde karşılaşılan sorunların başında gelmektedir.

9.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Beceri Boyutu Açısından Karşılaştırılması

Türkiye’de ve Yeni Zelanda’da okutulan sosyal bilgiler öğretim programları karşılaştırıldığı zaman özellikle beceri boyutunun Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında daha iyi bir şekilde yapılandırıldığı görüşü ileri sürülebilir. Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programında yer alan beceriler öğrenme alanları üzerinden yapılandırılan üniteler aracılığıyla ve ünitelerde ifade edilen kazanımlara uygun olarak hazırlanan etkinlikler vasıtasıyla verilmeye çalışılmaktadır.

Yeni Zelanda da ise beceriler sosyal bilgiler süreçleri diye ifade edilen “soruşturma”, “değer keşfi” ve “sosyal karar verme” süreçleri üzerinden verilmektedir. Bu durum becerilerin programda belirtilen süreçlerin tamamında etkin bir şekilde kullanımını gündeme getirmektedir. Diğer bir ifadeyle becerilerin sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen tüm boyutları içermesi sağlanmaktadır.

9.5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değer Boyutu Açısından Karşılaştırılması

Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programında (4-5, 6-7. sınıflar) değerler boyutu, Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programına göre daha kapsamlı bir şekilde yapılandırılmıştır. Öyleki Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programında hangi değerlerin öğrencilerde yapılandırılması ve bu yapılandırma sürecinde hangi yaklaşımların kullanılması gerektiği örnek uygulamalarla verilmektedir (Bkz; Meb, 2005a: 88-94; Meb, 2005b: 90-96). Yeni Zelanda’da ise bu işlem sosyal bilgiler süreçleri içerisinde, değerlerin keşfi süreci ile birlikte ele alınmaktadır. Aslında bu durum değer öğretiminin sistematik bir şekilde gerçekleştirildiği izlenimini verse bile, sosyal bilgiler öğretim programında hangi değerlerin ele alınması gerektiği ile ilgili ayrıntılı ve yeterli bilgi mevcut değildir.

9.6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Araç-Gereç Açısından Karşılaştırılması

Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında araç-gereçler öğrenme-öğretme sürecinde bir bütün olarak verilmemektedir. Bu durum iki farklı bakış açısını ortaya çıkarmaktadır. Bunlardan ilki; sosyal bilgiler öğretim programında araç-gereçlerin bir bütün olarak görülememesi, diğeri ise araç-gereçlerin kullanıldığı örnek uygulamalarla birlikte verilmesidir ki bu durum materyallerin öğretmenler tarafından etkin bir şekilde kullanımına imkan verir.

Her iki ülkenin sosyal bilgiler öğretim programları incelendiği zaman yaklaşık olarak aynı araç-gereçlerin, öğrenme ve öğretme sürecinde kullanıldığı görülmektedir. Ancak Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında ve çatı öğretim programında araç-gereçlerin hangi durumlarda ve nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili bilginin mevcut olmaması, Türkiye’de yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programının araç-gereçler yönünden daha güçlü olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ancak uygulama araç-gereç boyutunda çeşitli sorunlarla da karşılaşmaktadır. Öyleki PIRLS “Progress in International Reading Literacy Study” testi sonuçları incelendiği zaman özellikle görsel araç-gereçlerin programda var olmasına rağmen gerek öğretmenler gerekse öğrenciler tarafından etkin bir biçimde kullanılmadığı görülmektedir (Ayrıntılı bilgi için bkz; Yazıcı, 2006).

9.7. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Boyutu Açısından Karşılaştırılması

Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programının ölçme ve değerlendirme işlemi, kavram, beceri ve değer boyutlarının tamamını içeren bir özellik arz etmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programının yapılandırmacı yaklaşımın temel ilkelerini ön plana çıkarması, ölçme araçları ve bu araçlara bağlı olarak yapılan değerlendirme işleminde de etkisini göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretim programında ölçme ve değerlendirme sürecinde dikkati çeken bir diğer uygulama ise “İlköğretim Matematik Dersi 1-5. Sınıflar Öğretim Programı” ile bağlantının kurulmuş olmasıdır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Meb, 2005c) Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen sarmal yapı gerek kazanımların yapılandırılması boyutunda gerekse de kazanımların ölçülmesi boyutunda önemli bir yere sahiptir.

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında ölçme ve değerlendirme süreci hakkında ayrıntılı bilgiye yer verilmemesi, bunun yerine “Çatı Öğretim Programı”nda etkili bir ölçme ve değerlendirme sürecinin yer alması sosyal bilgiler öğretim programının diğer boyutlarda olduğu gibi ölçme ve değerlendirme boyutunda da tek başına yeterli olmaması sonucunu doğurmaktadır.

10. Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgilerin bir ders olarak okutulduğu ülkelerdeki öğretim programları ve bu çalışma kapsamında tanıtılmaya çalışılan Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programı incelendiği zaman ülkemizde halen yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programına geçişin ne kadar doğru bir uygulama olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Şüphesiz hiçbir öğretim programı mükemmel değildir. Ülkemizde uygulanmakta olan sosyal bilgiler öğretim programının da pek çok eksiği bulunmaktadır. Bu eksiklerin bir kısmı içerikten bir kısmı ise öğretim programının yapısından kaynaklanmaktadır.

Öğretim programlarının somutlaştırılmış şekli olan ders kitapları müfredatta yer alan hedeflerin yapılandırılması aşamasında önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri incelendiği zaman yeni sosyal bilgiler ders kitaplarının dolayısıyla da öğretim programlarının büyük çoğunlukla sosyal bilgiler dersine giren öğretmenler tarafından olumlu şekilde karşılandığı sonucu ortaya çıkmaktadır (Ayrıntılı bilgi için bkz; Taş, 2007).

Bu çalışmada Yeni Zelanda Öğretim Programının tanıtılma ve ülkemizde yürürlükte olan sosyal bilgiler öğretim programı ile karşılaştırılmasının temel amacı sosyal bilgiler öğretim programlarına evrensel boyutta bakabilmenin sınırlarını genişletmektir. Ülkemizde sosyal bilgiler öğretim programı incelendiği zaman sarmal bir yapıda oluşturulduğu görülmektedir. Bu durum sosyal bilgilerin sadece kendi sınıf seviyesinde değil, hem diğer sınıf seviyelerinde okutulan sosyal bilgiler dersleri ile hem de Türkçe, Matematik gibi pek çok dersle ilişkili bir biçimde işlenmesini gündeme getirmektedir. Ancak ilişkinin boyutları ve süreç hakkında Yeni Zelanda'da olduğu gibi bir çatı öğretim programının olmaması çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir.

Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programının dikkati çeken en önemli özelliği ise sosyal bilgiler süreçleri sayesinde programın temel öğelerinin daha fazla birbirleri ile etkileşim içerisinde olmasının sağlanmasıdır.

Sosyal bilgiler programları bir bütün olarak karşılaştırmaya tabii tutulduğu zaman ülkemizde sosyal bilgilerin 4-5 ve 6-7. sınıflar olarak iki farklı öğretim programı ile yürütülmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu durum Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretim programında görülmemekte ve öğretim programı 1. sınıftan 13. sınıfa kadar tek bir program olarak yapılandırılmıştır. Yaş grubu özelliklerinin eğitim-öğretim sürecine olan etkisi göz önüne alındığı zaman sosyal bilgiler öğretim programlarının bu hususa dikkat etmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir. Ancak Yeni Zelanda sosyal bilgiler öğretiminde bu durum dikkate alınmamış, ders kitapları ve hedefler aracılığıyla uygulanmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

BARR, Robert; BARTH, James L. & SHERMIS, S. Samuel. (1978). *The Nature of The Social Studies*. ETC Publication. USA.

DÖNMEZ, Cengiz (2003). *"Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler"*, Konu alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, (Editör: Cemalettin Şahin), Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

<http://nzcurriculum.tki.org.nz/content/download/569/4032/file/social-studies-positions.doc> "From TKI | NZ Curriculum Marautanga Project | What's happening | Social Sciences | A Position Paper: Social Studies in the New Zealand School Curriculum", Erişim Tarihi: 17 Haziran 2009.

http://www.educationforum.org.nz/documents/submissions/social_studies.doc.htm, Erişim Tarihi: 28 Haziran 2009.

<http://www.tdk.gov.tr/> "Türk Dil Kurumunun resmi internet adresinden aşağıda verilen linkle bağlantılı olarak elde edilmiştir." <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=%D6%F0retim+Program%FD&kategori=terim&hng=md>, Erişim Tarihi: 5 Haziran 2009.

M.E.B. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*, Taslak Baskı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

M.E.B. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6-7. Sınıflar) Öğretim Programı*, Taslak Baskı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

M.E.B. (2005c). *İlköğretim Matematik Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı*, Taslak Baskı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

- NCSS. (1994). *Expectations of Excellence: Curriculum Standards for Social Studies*, Washington, DC: Author.
- NZC. (2007). *The New Zealand Curriculum, (for English-medium teaching and learning in years 1–13)*, Published for the Ministry of Education by Learning Media Limited, Box 3293, Wellington, New Zealand. <http://nzcurriculum.tki.org.nz/content/download/1108/11989/file/The-New-Zealand-Curriculum.pdf>, Erişim Tarihi: 21 Nisan 2009.
- SAFRAN, Mustafa (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, “Özel Öğretim Yöntemleri İle Sosyal Bilgiler Öğretimi”, (Editörler: Bayram Tay & Adem Öcal), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- SSNZC. (1997). *Social Studies in the New Zealand Curriculum*, Published for the Ministry of Education by Learning Media Ltd, Box 3293, Wellington, New Zealand. <http://www.minedu.govt.nz/~media/MinEdu/Files/EducationSectors/Schools/SocialStudiesInTheNewZealandCurriculum.pdf> internet adresinden 20 Nisan 2009 tarihinde elde edilmiştir.
- TAŞ, Ayşe Mentiş (2007). *Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 519-532.
- YAZICI, Kubilay (2006). *Sosyal Bilgilerde Kullanılan Görsel Araçlar: Haritalar-Küreler, Resimler, Tablolar ve Grafikler*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 651-662.